

Aleksander Ružič

Črtice

Gnešnji čas

V tej lejtaj je časa starejšin več nej mogouče razmiti. »Se je nači,« gučijo. Če malo bole poglednemo, je tou tudi prava istina. Nej dugo nazaj smo si lidje v obraz gledali, da smo si pogučavali, zdaj pa nemesto toga v kejp na televiziji zijamo ali v računalnik glavou tiskamo. Da jemo, ne gledamo v svoj tanjer, leke v škatülo, v šteroj strašila norosti kažejo. Ka jemo, ne vemo, ka bi si pa pogučavali, tou je pa tak doj mrlou. Zdaj mašini stoukrat se itrej ta napravijo, kak je bilou inda za kakše delo potrebno časa potrošiti. Fejst dosta brige pa trüjda je te sakše delo prosilo, zatou ka se je vse na rokou delalo, pa je delo pomali ta šlo. Ali je te seeno čas bio za guč, pa smo tudi v svoj tanjer gledali, da smo jeli. In znali smo, ka jemo. Delo smo pa takitak redovno sigdar pravi čas ta opravili.

Takše nevoule so grizle staroga Janoša že trno dugo. Od tistoga časa, kak njemi je nika v koleno prišlo. Zdaj zvekšega sedi v svojen kouti, v künji pri šparati. Pomali novine šte, pa malo dremle, te pa televizijo glejda. Dosta nejde nikan. Tüdi nema kama iti. Štala je prazna, samo papernate škatüle pa plastične turbe so v jasli nametane, in staro gvontanje je se poprek ta naslano. V levaj več nika ne cvili, kokouši pa od lani po dvorišči več tüdi ne kokodakajo ali pa ka bi kokout spopejvo, da bi se doj s küre stepo, zatou ka je lani čerka tou se od iže spakivala.

»Tou samo po dvorišči smrdi, pa da koli san v koj stoupila, da mi je najbole v službo sila bijla,« je tou raztolmačila svojme oči.

Ka bi Janoš k prvome sousadi šou? Že njemi je tou pravila tüdi čerka, pa nejde.

»Ona ne vej, kak jaz žmetno iden. Do prve pa drüge kuče bi ešče šlo, samo ka so pri tej ižaj že se ta spomrli, pa ka mo te k praznin ižan odo. Trejza pa Števan ... k njima bi mogouče šou, samo ka te moren prek brga. Itak sta že tak stariva, ka si z njima kaj neman gučati,« si včasi na glas brodi Janoš, da v šparati vogelje drega.

Janoš ma svojo deco fejst rad. Kak njemi je lani njegova Mariška mrla, so njemi ostale ešče samo tri čerke. Najmlajšoj je najbole rad; toj, ka se ešče kaj doma drži. Ovi dvej sta se že precj lejt nazaj v varaš oženili, pa njevi več skoron dobro ne pozna, tak na redko se doma pokažeta. Pa ešče te sigdar ena ali drüga pravi, ka nema časa.

»Samo telko, ka san te malo poglednila,« je ponavadi od njevi čüti.

»Kak pa deca?« te rad pijta Janoš

»Dobro!«

»Zdaj sta najbrž že velkivi?« dale pijta Janoš.

»Ja! Tou maš kekse. Gnes san je küjpila. Pa malo si tou ižo vred zemi pa se obrij. Zdaj pa moren iti, ka več neman časa!«

Samo eno se pri toj najmlajšoj Janoši ne vijdi: nikšoga pojba, takšoga domačoga, ka bi se k iži oženo, si je ešče nej najšla. Sigdar, da njej od toga kaj pravi, njemi zna nazaj praviti:

»Za tou nega časa. Pa košta!«

»Več nega nikšoga časa,« si je na glas brodo Janoš tudi tisti večer. Pomali je ogenj s šraklinon drego pa si je modruvo:

»Kak je tou mogouče? Vej je pa den ešče itak tak dugi ka te, pa sunce tudi tak gor pa doji ode kak je šlo inda? Moren friško zakujriti, ka do glij zdaj na televiziji kazali, če se je Carlos zalübo v Semeraldo. Vrak tej ogenj, ka je mogo zdaj glij doj prijeti! Že se je začnilo,« je pogledno na vekerco na stouli. »Naj se cmari. Če se samou nazaj ne vužgé, te sledi zakujrin,« je friško na televiziji gombo potežo.

Slike so začnile iti. Janoš si je stolec potegno bliže k televiziji. V tiston je stoupila v küjnjo najmlajša, za njov pa eden pojob.

»Dober večer, oča!« sta se pozdravila.

»Bogdaj! Glej toga vraga, če go je nej ta njou. Vej san tak mislo, ka s toga nika nede,« se je na glas čemeril Janoš v televizijo, na ka bi se obrno k prišlekoma.

»Oča, tou je moj pojob. V soboto se oženiva. Samo priči pa müva mo šli na mou. Ka nači dosta košta. Zdaj mo jaz prinji doma. Vej te včasi prijden kaj glejdat.«

»Ja! Doj dej na sto, če si kaj prnesla. Gledaj tij toga somara; ešče de go začno biti!« je Janoš zdaj začno sigdar bole v televizijo iti.

Čerka pa njeni pojob sta se najprle poglednila, te je pa ona z žepke potegnila turbico žarečoga cukra in ga doj djala na sto. Prle kak sta za sebov zaprla dveri, sta ešče pravila:

»Leko noč, oča,« a Janoš je tou nika nej na pamet zeo, zatou ka je na takše zdaj rejsan nej bilou časa merkati.

Miško

Miško je tisto nedelo popoudnevi pomali na baki kosou klepo, zato ka je njegova Cifra proti večejri sikdar friško travo prosila, kosa je pa že tak toupa bilja, ka je ešče samo rouže vrkaj prek mlatila. Ali toga popoudneva njemi je nikša močna vola prišla; s trama je kosou doj zgrabo pa samo ednok po njej vdaro in že je kosa nakla scingala. Zadovolen son s sebov si je etak zgučo:

»Tak, kosa. Že cejli keden me mantraš. Sigdar si bole toupa. Zdaj de pa toga konec.«

In tak se je Miško spravo kosou klepat. En čas njemi je klapač lepou glino šou, te njemi je pa začno tuj pa ton vö njavati, kak da bi njemi sapa sfalivavala. Zmes, da je Miško kumno, se je pa samo ešče ta po kosej poškal. Te se je Miško zbujdo in klapač je en čas pa lepou svojo nouto držo, ali je tou nej glij dugo bilo, zato ka njemi je glava znouva začnila doj siliti.

Že je kosa bilja nikak prek polovice sklepana, da se njemi je v senjaj čülo, kak da bi maček mijavko. Telko se je zbujdo, ka si je dopovedo, ka on mačka nema. Zatou, ka je malo po tiston, da njemi je lani njegova llonka mrla, tudi samo ednok maček vesno. In od tistoga mao ga je več k iži nej bilou. Te ga je pa po lačnici neka pošlatalo. Najprle se je malo zbojo, ka se njemi je tak vidlo, kak da bi se njemi kača po goloy nougi potegnila, da je pa malo bole očij odpro, te je pa zaistino pod sebov mačka zagledno.

»Tej je nej naš. Naš je bio tigrasti, tej je pa pijsani,« je zdaj že z bistrimi očami Míško nepozvanoga prišleka vö pogledno. En čas ga je glejdo, pa brodo, ka naj zdaj napravi, te si je pa etak zgučo:

»Tak si slouki kak trlica. Ka malo ta ne spadneš. Vendar si samo škürce gjo? Moren ti malo mlejka prnesti. Moja Cifra de tüdi rada, če malo k sebi prijdeš.«

Tak je v staroj kuči, ton više na brgé, pod borovov šumov, od tistoga popoudneva dale, tretja živa stvar začnila pri iži življenje ta tirati. Maček je po par dnevaj fajn k sebi prišo, Míško je pa tüdi bio zadovolen, ka si je s ken meo pogučavati.

Eno vgojdo, da je Cifro že podojo in sta z mačkon v künji močnik gjela, si je Míško etak začno tolmačivati:

»Že je dugo pri meni, jaz ga pa ešče itak maček zoven. Moren me nikše ime dati.«

Močnik je začno itrej srebati, po glavi so me pa lejtala se felej imejna, ali nikak si je nej mogo nikše čedno zmisliti. Ednok se je pa zadovolno nasmejo:

»Míško de. To je nej nika naopak, če de Míško. Jaz san sebej nemo zvaio Míško, on pa menej tüdi nede zvaio Míško. Zato ka maček ne vej gučari. Tak de se znalo, ka da jaz pozoven Míška, ka san mačka pouzvo.«

Od tiste gojdne je Míško več nikše skrbi nej meo. Sij trgé, on, maček Míško in stara Cifra so se lepou razmili se do tistoga časa, da se je nej začnila ena črna mačka okoli rama motati. Mogo je fejst skrb meti, ka je Míško kaj od mljeka ali močnika doubu, zatou ka je bilja tak djalna, ka je kak malo fkraj pogledno, že je goubec v sklejci mejla.

Čas je friško ta leto in sakši den je menje sunca bilou videti. Začnilo je mrzlo gračüvati. Divje gosi so že dvakrat obri iže prek letele, črni oblaki so sigdar niže vjjsali in v šparati je bilou potrebno že fejst küjriti. Miško je tisti večer ešče dve prkouli gor djou, pa pouzvo:

»Míško, odi ka va močnik küjala!«

A Míško se je nej oglaso.

»Ge vrugi si pa? Odi notri, ka vinej zmrzneš.«

Miško se je pa nej oglaso. Tou ga je malo svadilo, pa je stoupu proti štali. Te je pa nika črnoga vö s kükla skočilo, tak ka je od straja nazaj skočo. Vtiston pa je zagledno, kak čren maček po ogradi ta doj leti, za njin pa njegov Míško.

»Mački se radi majo. Mi smo se inda tüdi. Ali da vrugi je že tou bilo. Naj bou, vej da de lačen, nazaj prijde,« se je tolažo.

Den je že tak kratek bio, ka se je kmica malonej kmice držala, ali Miška je od tistoga večejra več k domi nej bilou. Najprle je bio na njega čemeren, te je pa začno čemer sigdar bole na črnoga mačka tiskati. En večer, da je že ogenj v šparati doj henjavo, in se je navolo pri njen kumati pa je ščeio gor staniti, ka bi se v postelo zamoto, njemi je čemer do kraja vö vdaro:

»Sega so ženske krijve. Moja baba me je zapistijla, črna mi je Miška odgnala. močnik mi je pa že tüdi sakši den prejk prišo gjesti. Cifra de tüdi od iže šla! In tak mo pred ženskami za sigdar lepou mer mejo.

Vražja žetev

Tou se je zgoudilo v tisti časaj, da smo ešče v našoj okroglijni z njive pa od štale živeli, nej pa z boutoški koulic, kak je tou v gnešnjoj, modernoj doubi. Žejtev je bilja plačilo za sakšoga kmeta, in nej njemi je bilou z rožicami prek zijme poslano, če njemi je na pšenico ali žitno sejadev kakša kaštiga prišla. Ali se je kakši betek po njivi razpaso, ali je grda zijma bilja, pa je pouv slabo vö prišo, ešče üjše navoule je pa divji vijer znau napraviti, da je zlato valovje do téjla doj vdaro, kak da bi kakši norci cejlo noč z valejkami po njivi lejtali. Če je v takšon časi ešče zrnje nej dozorilo, je nej trbelo dugo čakati, ka sta slak pa perje pouv prerasla; in te je žejtev ena sama muka bilja, prpouvalo pa se je tüdi malo.

Najvekša kaštiga je pa za kmeta toča bilja. Kakšoga vroučoga popoudneva so žmetni oblaki na ednok vö z Babjoga kouta prleteli kak husarje. Te se je vrejlo sunce za nje skrilo, nejbo pa so začnile rezati žrjave spotrejte črte. Praskalo pa bobnjalo je kak na fronti. Narod se je v iže potegno, živina pa pod strejo. Ešče psi so se skrili v najbolje skrite koté pa tan drgetali kak šibe na vodej. Ženske so pri stouli molile pa prosile Boga, naj je obvarje vsake kaštige, gazda je pa v takšon časi najprlej na srejdo dvorišča sekiro lüču, te pa na kloupi na trnaci sedo pa vüjpo, ka njin ne tresne v ižo ali pa njin toča letine vküp ne vdari.

Tisto leto je sunce že eno par kednov prpejkalo pa žarelo od gojdne do večejra kak v pekli. Števan je z veseljon znao po obejdi stopiti tan ta za ižo, ge sta z njegovo Trejzo mela posejano velko tablo pšenice. Da je prek potegno ladeni piš in je njegova pšenica, štera je sakši den bole žuta gračüvala, tak lepou vzvalovila, ka njemi je srce od radosti zaigralo, si je znao zgučati:

»Tuo je moje morje!«

Če glij je nej nikdar pravoga morja vido, je v svoje zadovolstvo ešče ednok oči prek svojga zlatoga morja se pa ta vrgo, te pa friško okouli voglov v zamanico zavino, naj ga ne bi Trejza vidla, pa si je s čepa eden kriglin ladnoga klitona natočo.

Eden popoudne, da je že Števan meo kosou sklepano in grable na kosišče za žetev pripravleno, je malo glij pod orejon zadrejmo, da se je s praga zdrla na njega Trejza:

»Števan, z Babjoga kouta se takši črni oblaki vö tiskjo, ti pa samo smrdiš kak konj pod ten drejvon.«

Števan je gor skočo kak da bi bijo na peraj. Stoupo je okoli vogla in zagledno bejle pa sive oblake, šteri so se sigdar bole vö tiskali. Na ednok se je sunce skrilo in že se je čüjla globoka grmlenca. Vijer je nejbo prekril z oblaki. Kusta toča je začnila ružiti po streji in skakati po dvorišči kak da bi štoj s košare bilice sipavo. Za tistin se je ešče sipo dež kak da bi se oblak vtrgno in dvorišče je bilo v kratkon ijpi cejlo v vodej.

Nej je tou dogo trpelo. Proti večejri se je razvedrilo kak da bi se pred ten nika nej godilo, le spotrejto veje pa zmlačeno listje je ležalo se posedik po srtejli, in šanci so se z vodov na ednouk napunili. Da je sunce tan nizko v Babjon koti skrivoma kak da bi je bilou sran tej kaštige, štero sta toča pa vijer napravila, vö pokuknilo, je Trejza s skuznatimi očami pravila:

»Boug moj, zakaj si nan pa tou kaštigo poslo. Števan, ti trdi konj, vej pa idi poglednit, kak je z našov pšenicov!«

»Nejden nikan,« je kak da bi se s ken srdo, ostro nazaj povedo Števan.

»Če pa tij nejdeš, te iden jaz!«

Zasüknila se je na petaj in se napotila za vogle, proti njivi. Začnila je glejdati pa po njivi naokouli ojti, in se bole je na pamet jemala, ka njen je pšenico zvekšega toča se ta vdarila.

»Bog moj, naša zlata pšenica je se fundana. Ka mo pa zdaj,« si je z rokami roubec na glavi popravljala. »Tüj pa ton ešče samo kakše betvo gor stoji, drügo je pa se vničeno,« se je nadale žalostijla v svojoj nesreči. Te pa jo je na ednok čemer zgrabo, pa je na glas skrijčala:

»Tuo, ka je pa ostalo, pa naj vrag vzeme!«

A vrag ne bi bijo vrag, če ne bi tou čüjo. Nej njemi je trbelo drvakrat praviti, zatou je včasi po tiston, kak je Trejza z njive odišla, pšenico, ka je je ešče od toče ostalo, zaistino k sebi zeo.

Trejza je domou prišla pa v žalosti svojemi Števani doj pravila, kakšo škodo njima je toča napravila:

»Tak san bilja žalostna pa čemerna, da san najno njivo zaglednila, ka san si zgučala, naj ešče tou, ka je ostalo, vrag zeme!«

Števan je seeno šče videti, kak je na njivi, zatou je tüdi on okouli vogle stoupo.

»Rejsan je se vrag zeo. Niti eno betvo več gor ne stoji. Noura baba, ešče je tou, ka je ostalo, se vragej ta dala,« si je zgučo pa se friško prouti domi napelo.

»Trejza, od iže te stiran, če tou, ka si vragej ta dala, nazaj ne spraviš. Če si njeme znala ta poniditi, te ga zdaj znaj nazaj sprostiti,« je s čemerami, štere je pri Števani ešče nikdar nej vidla, začno Števan na svojo ženo krijčati.

Trno se je prestrašila in znouva odletejla na njivo. Malo je broдила, te pa začnila po meji se pa ta ojti pa se nevolivati:

»Aj, zakoj san vraga zvala. V cerkvi nan gospoud sigdar znajo praviti, ka je vraga nej dobro k sebi spravlati. Ka mo pa zdaj, ka mo pa zdaj!«

Tüdi zdaj je vrag Trejzo čüjo pa jo je etak sküšavo:

»Ja san že dugo na eton svejti, pa trufi, kelko san star. Če mi boš tou znala povedati, te ti škodo povrnen.«

Trejza je vrageče reči najprlej dobro puslüjšala, te pa friško, tak ka se je v straji niti nej vüjpala nazaj zgledniti, domov odletejla. Celi večer je broдила pa čakala, ka se Števan v krpe zavlače. Da je začno frkati kak repnjek na šparati, je stoupila v špajzo in se je z mejdon se not namazala. S krbüle je na srteo obrnoola goseče perje in se v njen skobacala, tak ka je več za spoznati nej bilja. Glij je mejsec ton z Vogrskoga začno vö iti, da je stoupila na svojo njivo. Vrgla na se je na štiri pa začnila gor pa doj po njivi koracati. Nej je trbelo dugo, ka jo je na pamet zeo vrag. En čas je prikazen glejdo, ali je nej mogo spoznati, ka bi tou moglo biti. Malo ga je začnilo že straj biti, pa si je prle, kak bi ge indrik začno nevoule delati, zguočo:

»Že san stou in eno leto star, pa san ešče takšoga strašila nej vido. Ešče de me od toga stvoura nazadnje straj!«

Drügo je Trejzi nej trbelo. Od veselja je gor skoučila, pa se postavila pred vraga:

»Tak, vrag! Pravo si, ka če ti poven, kelko si star, mi pšenico, štero si mi vzeo, nazaj povrneš. Star si stou in eno leto. Tak ka znaš! Če ne boš svoje rejči držo, te naj vrag zeme,« je s čemerami zabrüjsila Trejza vrage.

Vrag se je prikazni, štera je bilja sčista Trejzi slična, zaistino zbojo, in kak da bi migno, je škodo povrno.

Trejza je kak ftič zletejla domou, v kot vrgla pernate cote in se friško k svojemi Števani pod blazino potegnila. Ka se je te dale godijlo, niti vrag gnes den ne vej. Samo tou se zna, ka po sakšen slabon zna tüdi dobro prijti.

Grable

Skoron zagvüšno je bilou v tisti časaj, da so kralovje glavno rejč meli. Te se je ešče bole žmetno živelou kak gnešnje dnejeve. Najbrž je že tak bilou, zato ka od toga čedne knige pišejo pa nan visoko šoulani ledje tak tumačijo. Mi šteri smo te ešče mali škorci bilij ali smo pa ešče spoj samo nika nej bilij takšoga ka bi leko vido ali prijto, tou nemremo znati, zatou pa takše tanače pa pripovesti poslušjamo z odprejtimi vüjam; tak fejest odprejtimi, ka nan na levo vüjo not letijo, na pravo pa z velkof brzinov vö. Zatou pa nemremo nikak gvüšni biti, če je tou istina ali pa laž.

Ali istina je pa bijla, ka so starišje svojo deco nekda radi pošijlali k drügin ižan, ka so ton za lapce ali pa lapice bilij. Pri iži so vton edne lačne lampe menje bilej, pa ešče je znalo biti, ka si je takše dejte kakši kaput ali pa črevle zaslüjžilo. Tak sta si vnoči, da sta se v mrzloj posteli, ka je ešče sprtoletje nej svoje toplote kazalo, Mariška pa njeni Kari vküp tiskala, vö čedno za svojo čerko rešenje zmisliła in si tak dogučala, ka gda sij k zajtrki za sto sedejo, njej tou Kari oznani.

Tak se je tüdi zgoudilo. Za stolon, k šterome je že od smolatinja zkürnjeni šparat domačo toploto davou in je zafrigana župa pod pokrvačon vesejlo frfnjala, je Kari etak začno:

»Sprtoletje cuj ide, pa do vse posejdi po svejti friške mlade roke nücali. Zato sva se müva z Mariško etak čednijla: naša lloška, drago dejte, tij si že velka deklina zrasla, pa bi nej bilou trnok naopak, če bi malo šla v svejt. Nam doma bi ležej bilou, ka nas je kak vidiš za stolon dosta. Niti ne ven, da so se ešče eti trje na svet stepli, ali kak vijdiš sij za stolon tüj sedimo pa odprejte lampe kažemo. Pa tüdi tij bi zna biti na bokše prišla. Švenderna Trejzika de zdaj že tretje leto šla na Balaton za lapico. Doma gučijo, ka njej trno dobro ide. Samo postila po ižaj in gvant pa posoudo pere. Niti motike ali pa grabeo njoj nej trbej v roke zejti. Ona je ešče nej nazaj odišla, pa mo jo zdaj včasi šou pijtat, če bi ton ešče ene friške roke nüjcali.«

Pa se je zgoudilo: lloška je odišla slüjžit na Balaton. Kedni so šli kak da bi sunce sneg jelo in domači so se včakali prvoga pisma. Trejzika, štera je hitrej štejla kak Kari, mala deca so pa tak ešče nej niti se litere poznali, je najprle lepe pozdrave doj prštela pa ka je lloška zdrava pa ka njej nika ne fali. Sij so za stolon z odprejtimi vüjamo pismo doj poslušali in lampe so jim šle na razno kak da bi se krüj v krbülici gibo. Na konci pisma je ešče napijsala, ka za seno kosidev na dopust prijde, pa ešče ednok je se lepou pozdravila.

Da je Trejzika doj prešteto pismo na sto djala, se je oglaso Kari:

»No, te pa našoj lloški vala Bougi dobro ide. S toga je videti kak da bi že prava gospa gratala.«

S Karijevin tolmačenjon so bili sij zadovolni. Saki se je spravo nika dregat pa roštalivat in tak so dnevi pa kedni šli dale. Prišla je vročina in v Velkon trajnki so domači seno spravljali. Ednok se Kari proti nebi zgledne, če jim nede od te črne oblačine dež notri v seno vdaro, pa zagledne eno mlado deklo, lepo v pisano fodrasto košnato janko oblečeno, pa svekle male

bočkore obüto, ka proti njin ide. Tak gosposko oblečene ženske je ešče nikdar nej vido, pa je zato Iloške najprle nej spozno. Te pa je zdigno orasa in vesejlo zakričo:

»Glejte! Naša Iloška je domou prišla!«

Sij so go leteli pozdravlat, tak so se njej radüvali. Da je par rejči doj povedala kak se je kaj mejla, je Kari znouva prouti nebi pogledno. Oblačina je v ton časi pa bole črna gračüvala, zato je zapovedo:

»Najprle sij za šker zgrabimo, pa mo si te doma gučali, kak se je kaj naša Iloška mejla. Sij so bougali pa začnili grablati pa seno v plastiče spravlati. Tüdi Iloška je stoupila k grablan, štere so fraj na brežki ležale. Ali se je nej za štil prignola, leke je začnila z nogov na zobe stapati, tak ka se je grablin štil zdigavo kak je ona z nogov prtiskavala, in si zmes gučala:

»Ka je tou? Ka je tou?«

Te se pa ednok fejest pouleg zblisnilo pa zgrmelo. Iloška je od straja tak fejest na zobe prtisnila, ka go je štil fajn po nosi vdaro. Čemerna, ka jo je zbolelo, je zgrabila grable, je s čemerami vkraj od sejbe vrgla in zakunoula:

»Preklete grable!«

Inda je šoula nači bijla

V naši krajaj je čas sigdar za časou šou. Inda je tak tüdi v eti krajaj šoula za časou šla, ali je tou niti nej potrebno ekstra tolmačiti. Potrebno pa je seeno povedati, ka je te šoula bijla, zdaj je pa, kak vö vijdi, niti nede. Tan, ge pa ešče je, pa glij tak začne proti krajji iti, vgašüvle pa že od naši dejdekov se.

Nouvi časi nan tak vö kažejo, ka se šoule sploj več nedo nücale. Najbrž boudo se, ka je do zdaj človek brodo pa trpo, za njega mašini delali, tak ka de v bodočnosti liden šlo kak v raji. Te si nemo meli več kaj začniti, pa mo se od dugoga časa grizli. Nej se trbej bojati, ka bi nan tou bilou žmetno, zato ka nan je takše delo sigdar dobro šlo. Malo brige pa se pri ton itak vö pokaže: mujs se je pijtati, što de nan tej čedne mašine delo.

Inda so tej brig nej meli. Šoula je bilja, kakša koli je bilja. Tan v douli je tüdi ena stala, ešče za Ferecjoška napravljena. Mejla je več prostorov. V največšon so se deca včili. Z dugi zelejni kloupi je saki den ponu košavi glav vö glejdalo. Malo so se deca včijli, malo pa na tablice z griflinon pisali, ali pa bizalivali, zmes pa norosti delali. Se je probo vküp držati pa nad decov ladati eden školnik. Če glij je že fejest stari bijo, je seeno svojo obrt dobro ta delo. Njegova glavna šker je bija leskova šiba. Pa nej samo ena. Deca so mogli skrb meti, ka ji je sigdar bilou na prebejranje: ene za packe in grüške sekati, drüge pa za deraše prašiti. Školnik je živo v šouli san, pa so njemi mogli deca se kaj pri iži ta opravlati. Ograček so vred jemali, drva so sekali pa je v drvarnico spravlati, eni so kaj mogli sküjati, spertoletje so pa ešče piščance, štere je kvoka po drvorišči vodila, mogli pazili, ka je ne bi sraka ta znosila.

Se felej se je godilo, pa se je ednok zgoudila tüdi takša prilika. Školnik se je, da njemi je najbrž prek prišlo se z decov z računi pa s pisanjon cukati, postavo pred svoj sto, šteri je bijo na malon oudri postavljeni, tak ka je deco od vrkaj doj glejdo, pa zapovedo:

»Ilonka, idi v künjo po škarice, prle pa mi moj stolec se prnesi!«

Deca so včasih znali, ka se zdaj ma goditi, zato ka se je caramonija, štera ma zdaj na rejdi biti, že večkrat godila. Ilonka je včasih vö s klopi stoupila, pa odišla v küjnjo po škarice, kak njej je bilou zapovejano. V ton časi se je školnik lepou razkoračo na stouci ton pred decov, pa glavou nazaj vrgo, Ilonka njemi je pa začnila kosminje z vüj vö rezati. Deca so po tjuma v takšen sigdar v smej šli, ali na glas so se seeno nej vüjpali smijati, zato ka so dobro znali, ka de se njim te godijlo. Tüdi Ferko je nej zdržo, ka njemi ne bi lampe narazno šle, malo se njemi je pa tüdi nouro vidlo, ka si školnik takše da pred sejmi delati, zatou je po tjuma pravo svojme sousedi, šteri je bole z bogate iže doma bijo:

»Če mi vütro šunko pa krüj prneseš za djüžino, staroga tak postrašin, ka do se sij deca s toga smijali.«

»Ne vüjpaš! Ali če tou napraviš, ti rejsan vütro krüj pa šunko prnesen,« je Ferkov pajdaš njemi nazaj pravo.

Ferki je tou nej bilo potrebno dvakrat praviti. Naraj je gori stono, pa je tak z zvezkon po kloupi vdaru, kak da bi bomba poučila. Sij so se toga fejest prestrašili, Ilonki so pa škarice vkriž zletele, tak ka je školnika v vüjo do krvavoga piknila. Školnik je cejli rdeči v obraz gor skočo pa skričo:

»Šteri je tou napravo? Vö!«

Glave so se poveznile, v razrejdi pa je gratala mrtveča tišina. Nišče je nej vüjpo z glavov niti migniti. En čas so školniki oči šle od enoga do drügoga, a krivca je nikak nej mogo vö najti, zato je zapovedo:

»Si k dveran, pa v red!«

Deca so včasih bougali. Packe pa grüşke so se poprek letele, leke stari lidje, šteri so tou priliko doj davali, so nej gvüşno znali, če so sij deca za zasluženi štrof na red prišli, ali je pa školniki prle sapa svalila. Pa tüdi so nej znali povedati, če je Ferko djüžino na drügi den zaistino doubu ali pa nej. Znali so pa povedati, ka je školnik od velkoga mantranja pa čemerov tak fejest fudo, ka se je niti nej čülo, kak so deca joukali.

Smrt odi

Bilou je tak mrzlo ka je ešče kamenje se trdo na pouti gratalo, pa vöter je tak sneg neso ton se z Ruskoga ka so se ešče ftiči nej vidli na vejkej gor po drevji trpetajoči. Sakši šteri je kaj pameti mejo, je nej rajnč z rama glavo vö podržo. Čednej njemi je bilo se k toploj pejči ali k šparati vlejčti, če je ton kaj toploute vö šlo, zatou ka je zima že dugo trpejla pa so drvarnice na vnogi mestaj goule late kazale pa po tjuma sramoto gazdi delale. Samo v štalu pa k svinjan je bilou mujs iti zranjek pa vačer, če je v sklejci ščela zadijšati mlečna repa ali pa močnik. Da je vertinja v kapüsto svinjsko taco ali pa kaj menje fajnoga če glij tak dišečoga vrgla, so se sen lampe do vüj raztegnile. Ali je tou bilou redkoma, zato ka je leto dugo, zima je pa nikak nej mejla ta odijti.

Lüstvi je dosta nevoule delala, zato ka je mraz svejti velke betege prneso. Tejlo se je brž prladilo, kašeo je pa člövöka sčista doj zmantrao. Da koli so v vejsi koga na zadnjo pout spravljali, pa tüdi tou je nej bilou fajn, zato ka je zemla tak zmrznila, ka so jamari niti nej mogli redno grabo za pokojnoga skopati.

»Nega dober keden ka smo Janoša, Bog njemi dobro dūjšo daj, ta spravili, zdaj je pa že Trejza za njen šla,« je vō od zamazane brsače gučo Števan z njen idoučima Lujzivi pa njegovoj Ilonki domov z brūjtōfa. Ilonka, šteroj so se ozmice na očaj od skuz v mrazi vkūp kelile, je samo v bejlo sapo glejdala, štera je od Števana vō sopejla, Lujzi je pa od mraza tak trpeto, ka ga je nika nej razmo ka gučij.

Števan je pa ešče li meo volou dale gučati:

»Lujzi, včera san pri našon botri bio, ka sva malo karte vrgla, vej san ga tak naružo, ka je rajč nej šče drūgoga pinta prnesti z zamanice, pa mi je pravo, ka njemi je stara Lekoška pravila.

»Ka njemi je pravila ta čaralijca,« je strepeto Lujzi, čemerem na njo, ka njemi je lani krmlenka tak zvōrkla, ka je rdečico doubō pa je za masarijō samo stara čoka ostala.

»Pravila je, ka je vnoči, te da je Janoš mejro, pa tūdi zdaj da je Trejza zadnje vō davala, vidla okuli njuvi ramov svekloščō, v šteroj se je smrt s kosov na ramaj sūjkala pa z žrjavimi očmi tak bliskala kak da bi gjertjaš odo,« je ešče vō z brsače povedo Števan, te je pa tak friško zavino proti svojemi doumi, ka je niti nej z bogon lado praviti.

»Ne motaj! Što pa ešče v tou vōrje!« je s čemerami za njen zmrnjavo Lujzi.

»Lujzi, tou nemreš praviti ka je nej tak bilou, če si pa nej vido,« je malo bole odprla oči Ilonka prouti svojemi mouži in ga tak mijlo poglednila, ka je niti roke nej kraj potegno, da ga je pod pazdje prejla, če glij je malo naokoli oči vrgo, aj ga drūgi ne vijdiyo, ka se tou njima ne šika tak po cestaj voditi.

»Kak bi pa naj vido, če je nej bilou,« je z mejkin glason nazaj povedo Lujzi svojoj ženi, te pa začno tak na dugi stapati prouti doumi, ka je Ilonka skraj njega na drovno mogla skakati kak kakši vrabeo na cesti, da konjske fige razkapa.

Prišo je večer in ogenj je v šparati že doj minjavo. V kūjnji je gračūvalo ladno. Posvejt sta že itak včasi po večerji vgasnila, zato ka penzijo trbej dvakrat obrnouti prle kak go od sebe daš. Samo svekloščā s šparata je po stenaj poplesavala kak da bi žuti metūleki lejtalī.

»Kak da bi čaralijce ojdle!« je Ilonki po hrbti škrabalo. Bilou njej je mrzlo, pa se ja na kloupi sigdar bole k Lujzivi vlekla. Oči so njima žmetne gračūvale, pa je pravila:

»Lujzi, najbokše de, ka se müva v cote spraviva. Ka va zdaj ešče delala, da je že nouč okouli prišla? Nemava se z nikin pogučavati. Viš kak sva sama ostala v najnoj ižici. Bog zna, ka zdaj naša Verica v Varaši dela? Najbž njen v tiston bloki kaj segrevajo? Zran pa tak more v mrazi v fabriko iti.«

Tou je Lujzi več nej čūjo. Glava njemi je na prsi spadnila. Tak je frko, kak da bi štoj s traktoron mimo rama pelo.

Ilonki se je tak zasmilo, ka ga je nej ščela včasi bidity. Stisnila se k njemi, in si je etak mislila:

»Moj Lujzi je tak dober mož. Ne odi po krčmaj kak drūgi, pa okouli rama se ta fčiniy. Skrben je, pa rad me tūdi ma. Če pride smrt po njega prle kak po menej, mo njej pravila, naj rajši menej zeme kak njega.«

V ton njenon globokon premišlavanji je ednok začnilo po dveraj nika škrabati. Ilonka je na kūjnjski dveraj skoz glažojno zaglednila svekloščō, v šteroj se je sūjkala smrt. Očij so njej tak žarele, kak da bi gjertjaš odo.

»Po moža je prišla,« go je strousilo po cejlon tejli. »Kama ga naj skrijen?«

V sili si je nej mogla nika čedno v zmysliti.

»V pejč!«

Zgrabila ga je s cejlov močjov pa ga zaistino spravila v pejč. Smrt se je na pragi nej dugo motala. Odprla je dveri pa s takšin glasom, kak da bi led rezo, skrijčala:

»Po tvojga moža san prišla!« Strousila se je pa s kosov po lufti ednouk tak friško zamajutnila, ka je za njov črta gratala. Te je pa ešče z velikimi zobami tak vküp poučila ka so glažojne v okni scingale, in se zdrila:

»Ge maš moža?«

Ilonka je od straja ščista trda gratala, tak se je smrti zbojala. S prston je pokazala prouti koti in povejdala:

»V pejči je mož!«

Kolar

Gnes den, da je se na gumijasti potačaj, več niti sakši, najbole pa mlajši lidje ne vejo, ka pa što je bio kolar. Avto, pa traktor in njegova prikolica so zamenili na stotine lejt staro napravo, štera se je po našen zvala koula. Mešter, šteri je pa tou za vsakoga človeka od davnine do gnes eno najbole nūcani stvari znao napraviti, je pa bio kolar.

Na koulaj se je vse prpelalo pa odpelalo. Z njimi so se vozili kralovje, se na nji bojnali narodi cejloga svejta, z močnimi konji so prevažali les, silje, živino, pa se ka se je odati pa kúpiti moglo pa znalo. Za naše kraje so koula glij tak nej mogle faliti niti pri enoj kuči. Kmet je na koulaj gnoj, za obdelavo njive pa plüg, kouca in brane na njivo prpelo, domou pa si je zvozo se za svoj in za žitek svoje živine snopje, kronper, kukorco, pa senou in nástelo za živino. In drva. Ka da je prišla zima, je trbelo kūrity in dati jesti celoj držini pa sej živini.

Najbole glaven falat koul je bio potač. Pravijo, ka so ga vō najšli pradavni Sumerci, Indijci pa potač majo ešče v svojoj zastavi. Ka oni vōrjejo, ka se človek večkrat v življenji od smrti do nouvoga žitka obrne kak potač: začne spodi in se obrača do najvišoga, te pa začne znouva doj kapati in pride na tisto kak pa ge je začno. In s toga krouga nemre dugo vō vujti, ešče najbole tisti človik nej, šteri je v svojem življenji slabo delo, pa tak more svoje trpljenje življenja dugo ta prenašati.

V toj vejsi, od štere de zdaj guč, je tūdi eden kolar bio. Leko bi se pravilo, ka je nej samo kolar bio, leki ešče dosta več. Daleč naokouli je bio poznani kak vō navčeni človek, če glij je nej v nikše visike šoule odo. Kak koli ga je štoj pijto ali pa je k njemi po kakši tanač prišo, je njemi znao sigdar dobro pa moudro svetūvati. Nej je bio kak eni, šteri so se v svojoj nafudnjenosti vō metali pa se kazali kak so čedni, zaistino so pa meli s sebov pa s svojov pametjov sami velke nevoule. Bio je meren in prijazen do sej lidij. Mogouče je bio ešče preveč boječi, zatou so se eni stoga posmejávali, pa tūdi ženske s tenkov glavouf pa dugin jezikon so ga rade pikale. Ali on je tou nikome nej zamero, če je pa, je tou nej nikdar vō pokazo. Da koli njemi je čas dopūščo, je se felej knjige šteo, je pa tūdi od toga krouga življenja dosta brodo. Da so pod njegovimi rokami s foslina gračūvali krivi falati lesa, s šteroga je te grato potač, si je znao v svojoj delavnici, štera je bila sigdar puna skalja ta nastlanoga po poudi, zmodrūvati:

»Vijdiš, Jenö, takše ti je življenje. Kak ena črta. Če jo lepou naokrog vujgneš, te grata potač. Pa se obrača pa obrača, dokeč ne henja. Te se najbrž tej kroug pa vö vtegne, pa je znouva nazaj črta.«

Jenö je nej samo koula rejdo. Daleč naukouli je bio poznani tüdi po ton, ka je lejpe škrinje delo.

»Sakše leto ji več moren napraviti. Lidje sigdar bole ta merajo. Ednouk nas samo več nede,« si je rad zgučo, da je ob takšoj priliki prošnik za sebov dveri na delavnici zapro. Te je včasi mogo se drügo ta pistiti in se friško cuj k oblanji za škrinjo spraviti, zatou ka je mrtvo tejlo nej moglo dugo doma ležati, najbole nej vleti, da je vročina vö vdarila. Takša meštija je nej velke modrije prosila, zatou si je meo čas ešče se kaj drügo brodit. Največkrat njemi je na pamet prišla Sidika. Nikdar je nej bila kaj ekstra oblečena, pa tüdi s praznin jezikon je nej rada opletala. Bila je edina ženska, za šterov je rad pogledno. Dugo je sama živela z materjov, pred lejti je pa ostala sama. Rade volej je njeni materi škrinjo napravo; tak lejpo, ka je v vejsi ešče nišče nej meo. Nej samo ka je rastova bila; tak se je svejtila, ka se je leko sakši v njej vido, pa ešče z zlatin kinčon jo je vö okouvo.

Stara iža, ge se je Jenö rodil, pa ešče stariši pa najbrž več pokolenj nazaj, je stala z drügoga kraja dvorišča. Vleti jo je s ceste zvekšega zakrivo na pou podrejti lugaš, pa kakše grmovje, štero je vsako leto obilno pognalo, glavno rejč pa so na dvorišči mele krplive. Le vouzka shojena pout je vodila od ižice do delavnice, pa ena do ceste, in po ton se je vidlo, ka tuj seeno nikak živej. Z leta v leto je na ižici starost bole vö bijla. Da je listje na jesen doj spadnilo in je slana travo ta morila, so stene sigdar več gouli brven vö kazale. Zatou, ka je blato, s šterin so bilej nekda svejta vö ometane, že davno doj spokapalo. Ali je tou Jenöva nika nej moutilo; dokeč je nej enoga zimskoga zvečerá tak malo bole okrogeo k njemi prišo njegov najboukši pajdaš Kari. Se felej sta si že gučala, pa sakši je že eno par kupic klitona doj potočo, te se je pa zgoudilo. Najbrž je mogla zadnja kupica biti kriva, ali ka bi drügo leko bilou, ka si je Kari pajdaštvo z Jenövon za večno zapravo. Da je rejč malo počivala, pa je v delavnici bilou čüti le prasketanje ognja, njemi je kak kakšoj noroj babi z jezika vujšlo:

»Jenö, kak da bi lisice crknjeno srnou obglodale in so od njej samo goula rebra ostala, tak tvoja kuča zvüjna vö vidi.«

Le malo moutno so se Jenövi zasvetile oči, da je Kariva pogledno, včasi za ten je pa merno, kak da bi si Kari najbole navadno rejč zgučo, nazaj povedo:

»Zatou pa man nouvo delavnico. Zidano. Itak zvekšega tü živem. Ešče sküjan si kaj na kalicaj, vej je skalja od oblanja sigdar zadosta. Za spat mi je pa dobra.«

Če glij je tou Jenö z mernimi rečami nazaj pravo, je seeno Kari žačüto, ka je nej dobro napravo. Od tistoga večera je bole poredkoma v delavnico odo; telko, zavolo reda. Če sta si prle z Jenövon se znala ta praviti, in Kari je od njega dosta nezpoznani prilik zvedo, se je zdaj tou se mejnilo. Malo je osto, pa sigdar bole poredkoma je odo v delavnico. Od vrejmena pa od kakšoga dela sta si ešče zgučala, ali se je vidlo, ka je rejč nej tak tekla kak bi tou med pajdaši moglo biti.

Malo po tiston, edno gojdo se je prinjen oglaso Števan in naroučo nouva koula. Se sta si doj zgučala, kakše naj boudo, in kak je Števan odišo, se je Jenö včasi v delo spravo. Krivi oblič njemi je kak po navadi lepou rezo po bodoučon potači, in skalje se je z ostre škeri tak fajn vö süjkalo kak da bi krüj rezo. Zatou, ka je njemi že oča, od šteroga se je meštije navčo, sigdar znao praviti:

»Če je šker slaba, je delo tudi slabo.«

Prvi potač je prouti večeri že bio skoron gotov in kmica bi tudi znala že zdaj zdaj kápáti, zatou si je oubo malo nazaj potisno in si zadovoljno zgučo:

»A, gnes de zadosta. Zima de duga. Ešče se je niti začnila nej. Števan de koula komaj sprtoletje nüco. Zdaj nemo v staro ižo šou küjrit. Eti na deske se lepou ta vtegnen, vej je delavnica topla,« si je son s sebov dale zgučavo, da je pisker s poudnešnjov grbanjovov župov na kalice segrejvat dejvo. V tiston njemi je okou skoz moutno glažojno v okni poglednilo in na obrazi se njemi je kak malome diteti zariso smej:

»Gledaj, gledaj! Sneg ide. Tak lepou pomali doj z nejba leti kak da bi ga sran bilou, ka je tak dugo nej prišo. Cesta je že malo bejla. Zdaj de pa zaistino zima.«

V ton je zleto na dvorišče, pa prouti cesti. Na razno je podržo roke, obraz pa obrno prouti bejlomi nebi. Kak da bi šče videti, od kec sneg doj leti in njemi seda na vroče oči, je gledo v neskončno bližino plitvoga nejba. Eno par krat se je zavrto kak ringišpil, te se njemi je pa oko stavilo na njegovej staroj iži.

»Sirouta iža. Ščista mi razpadaš. Če de dosta snega, mi ešče leko streja vküp sejde.«

En čas je glejdo prouti svojoj iži, te se je pa na ednouk spomno Karijovi rejči:

»Jenö, kak da bi lisice crknjeno srnou obglodale pa so od njej samo goula rebra ostala, tak...«

»A, nede več tou tak. Naj samo zima odide, te jo jaz že vred zemen. Pa mogouče...«, je pri ton henjo, kak da bi se zbojo svoji rejči.

Sneg je prek nouči obilno zapadno in prava zima se je zaistino začnila. Števanova koula so z dneva v den lepou naprej šla, in za drügi keden je dau na znanje, ka do se leko že h kovači na okavanje pelale. Nej dugo za ten, te, da je sunce po več megleni dnevaj začnilo malo po poudnevi kapelce doj s streje topiti, se je pa Jenövi življenje sčista spremenilo. V delavnico je na ednouk stoupila Giza, in nej ka bi pozdravila, je etak začnila:

»San čüjla, ka do Števanova koula že skoron gotova, pa san te nika prišla prosit.«

Jenö je od začüdenja najprle nej mogo niti rejči vö s sebej spraviti, te je pa seeno boječe pravo:

»Ka pa naj tou bo, ... Giza?«

Giza je friško v pamet zejla, kak je Jenövi nerodno, in kak da bi tou zgrblivo bilou, je tudi ona se v lica rdeča gratala.

»Znaš, moje talige so že ščista šajdrave. Ešče je je moj dedek pri tvojen oči dao delati, pa sam mislila ...«

Zdaj je Jenö, ne ka bi sploj vpamet zeo, na ednouk dobre vole grato, in z gvüšnov rečjov je Gizi etak nazaj pravo:

»Draga Giza, znaš ka ti je napravin! Rade voule ...«

Gizine talige so bile gotove ešče pred Števanovimi koulami, in Giza je od te dale sigdar bole na gosti v Jenöjovo delavnico ojdla. Lidje so zdaj večkrat znali praviti:

»Gledaj, kak Boug lepou lidi vküp para. Ka njima pa zdaj fali.«

Prišlo je sprtoletje in Jenöjova stara iža je sigdar lepša gračüvala. Giza je mejsila blato in nej je trbelo dugo, ka so se brvna več nej vö vidla. Lepou je cejlo ižo se z blaton vö ometala, da jo je pa ešče pobelila, in spodi s sajastin vapnon ešče lejpi čren coklin napravila, te je tou bilo kaj videti. Jenö je strejo tüdi popravo in s sakšoga kükla se je vö vidlo, ka je ednouk tudi v tou staro kučo sreča prišla.

Leto je prišlo kak bi migno. Jenö in Giza sta že dugo vküper živela in lepou njima je šlo. Vročina je nej popistila niti vnoči. Lidje so si se okna gor zodprli ka bi kelko telko leko spali. Sparna nouč je nej dala spati niti veškin furkon. Sigdar so si kakši špajs vö zmislili, ka bi se te s tistoga smijali, pa eden pred drügin postavljali. Tak je tisto nouč na vrsto prišla tüdi Jenöjova iža. Eno par ji je glave vküp potisnilo in bilou je zgučano. En čas so pod odprejtin oknon poslušali, ka bi se naj z iže vö čulo, ali Jenö pa Giza sta tak trdno spala, ka sta rajnč nej čüla, da se je eden od nji skašlo. Tou je furkon dalo ešče vekšo mouč. Vužgali so svejčo in jo postavili na polico, pa čakali, ka zdaj s toga ma biti. Dugo se je nej nika čülo, te je pa Jenö samo na ednok gor skočo pa vö na okno skrijčo:

»Šteri ste, naj vas vidin!«

Furki so takše brzine od Jenöva nej čakali, zatou so se ga tak zbojali, ka so sij začnili leteti ta po ogradi kak zavci.

Jenö je pa za njimi skoz okno dale kričo:

»Stojte, ka vas ščen videti, šteri ste. Stojte, strelan!«

Furki so pa samo leteli, leteli ...

Te je pa počilo. Eden od furkov je zacvilo kak mladi zavec in obležo. Zdaj se je tüdi Jenö zbojo, zato je friško k njemi leto. Včasi je vido, ka je pojba v nogou trufo. Prletela je tüdi Giza in pojba sta na silo zamotala.

»Ti boj pri pojbi, jaz pa iden k njin domou pravit, ka se je zgoudilo,« je naroučo Gizi.

Pojba so ešče tisto nouč k doktoru pelali, po Jenöva so pa prišli miličari.

Novost je vgojčno zletela po vejsi kak blisk. Sakši je znao kaj praviti. Eni so se etak čüdili:

»Što bi si mislo, ka je Jenö meo pištolo!?«

Drügi so pa skimavali:

»Dober je bio, ka je furka v takšoj kmici leko trufo. Pa ešče v nogou ga je zavado, ka je tou ja žmetnej, kak, zemimo, če bi ga v rit cijlo. Što bi si mislo, ka je Jenö takši patron.«

V zatvori je mogo Jenö duga lejta ta gniliti. Giza ga je kaj šla poglednit, pa kakši pak njemi je nesla, ednouk je pa samo več nej bilou. Za en čas je Jenö v zatvor doubu pismo, v šteron njemi Kari davle na znanje, ka so of keden Gizo k zadnjome počitki sprevodili. Jenö je pismo samo vküp vugno in ga v žep potisno, in od toga je več nej brodo. Kak tüdi je več nej brodo od svoje delavnice, in nej od svoje lepo obnovlene iže. Nikaj ga je več nej zanimalo. Včasi se njemi je vidlo, ka bi od svoje iže in od delavnice mogo kaj broditi, ali je nej mogo. Dostokrat so ga kakše noure senje v glüpi nouči gor vrgle, ali takše se njemi je ešče nej nikdar senjalo kak tisto nouč. Eden kroug se je v lüfti vrto pa vrto, in nej se je mogo staviti. Te je pa na ednouk seeno henjo. Svojo črto je vö vtegnou in krouga je več nej bilou. Da se njemi je vidlo, ka de kroug pa nazaj prišo, je malo nazaj zadremo, ali se je friško znouva prebüdo; tisto nouč

najbrž že tretjo pout. Gor si je seo, pogledno je skoz malo lüknjo v steni, na štero je glyj mejsec notri glejdo, in si je tak zgučo:

»Zdaj znon, zakoj nemren od svoje delavnice pa od svoje lejpe kuče brodit. Zatou nej, ka mi je življenje düšo zejlo! Kroug je svojo črto vö vtegnö.«

In tak so njemi dnevi ta šli. Da je zatvor doj odlslüžo, je kaj po kuči ešče ta drego, v delavnico je pa nej več nikdar stoupo. Tüdi što je Gizi škrinjö delo, je Jenö nej nikdar nikoga pijto. In nej je dugo po tiston bilo, ka so tüdi njega na zadnji počitek odpelali.

Veški kovač

V tisti časaj, da je ešče nej mašinov bilou, pa so lidje vse z živinov pa na rokou delali, je v vsakoj vejsi kakši kovač bio. Sigdar je, najbolje pa na sprtoletje, pa za časa, da se je po žetvi njive prašilo, najbolje pa da so se njive za setev pripravljale, bilou potrebno liden na gosto lemeže klepati, zatou ka je kamena zemla brž ostrico ta pojela. Pa tüdi je bilou potrebno konje podkavati, šteri gazdi so bilij malo bole bogati, ka so je premogli. V zimi je kovač glyj tak mejo kakše delo. Zatou, ka si je tuj pa ton štoj dao pri kolari koula napraviti, in tej je bilou potrebno okovati. Ali pa si je štoj nouvi potač na stara koula dao zriktati. Če je ženska nücala talige za nabrano travo vleti z vrati domou prpelati ali pa burgolo z njive, njej je kolar vzimi nouve napravo in tüdi tej je bilou potrebno okovati.

Tüdi v toj goričkoj vejsi je nej bilou nika inači. Premogla je celou dva kovača. Da pa je eden nej preveč do lidij dober bio, ka je njegovo delo bilou bole na pou napravljeno, pa fal je tüdi nej bio. Zatou so rajši k malome Števani šli. On je na konci vejsi živjo. Zdaj je že bio več let san, zatou ka njemi je mati mrla, za očo je pa nikdar nej znao, što pa ka je tej človik bio. Tou ga je nej nikdar zanimalo, zatou je mater s ten nikdar nej mantrao, pa tüdi mati je od toga nej nikdar gučala.

Njegova mala, s slamov pokrita iža, je rejsan starinsko vö vidla. Nizke dveri so za njega nej bile nevola, zatou ka je bole mali bio, leke če je kakši vekši k njemi prišo, je večkrat trdi štok prekuno. S trnaca se je notri v künjo stoupilo, malo globše, prek visokoga praga. Nakli pa je bilou sigdar preci poslano s kakšin smetjon, lupinjon od tikevnoga semena, ali pa največkrat s kakšin oblanjon ali z drügin skaljon. Tou pa zatou, ka je on nej samo kovačije delo, leke je znao štijle za sekere delati, pa grable pa orasa, pa motike nasajati in drüge fejle takše meštrije opravlati. V zimi je Števan košare pleo ali pa krbüle, pa brezove meklej je vejzo, in pri takšön deli je sigdar dosta droberja ostalo. Njega je tou nej moutilo. Ešče njemi je ponavadi prav prišlo. S ten je, da se je vgojdnö v mrzlo künjo vö s cout skopo, najitrej zaküro, tak ka je leko na šparati brž frigaš napravo in si dobro zafrigano župo sküjo. Skorön sigdar je notri vrgo kaj posüšeni grbanjov, če pa je vdaro v vroučo župo ešče bilico, te njemi je pa že tak na smej šlo, ka bi se z nikin na svejti nej vö mejno.

Sakši, šteri je k njemi prišo, si je že kakše mesto za malin stolon na kloupi najšo; malo si je z laketon coto ali kakšo šker, ali pa kakši piskrer ali glaž, štero je meo Števan sigdar v obilji na razstavi djano, vkraj potisno, pa je za človeka zato zadosta placa bilo doj sest. Če je pa šteri mejo kakšo rejč na tou praviti, je Števan v špajsi znao friško nazaj vrči:

»Smejt je nej tak velki, ka bi nej mogo človek prek njega stoupiti, cota pa nej tak žmetna, ka bi jo nej mogo zdigniti. Za svojo rit se more sakši san pobrigati!«

Dvej kravici je mejo v štali prvezanivi, ali je z njima nikdar nej orao, ali pa bi je v koula vprego. Eno parkrat je sakša skotila, ka je kakši pejnez od toga prišo, bole jevi je pa k biki prpiščavo zatou, ka sta po kotitvi dosta mlejka meli. Tak si je leko sigdar vgojno ali na večer friško mlejko na šparat za močnik djao. Senou je za zimo se san z ograda v prtej znosu, njivo v Tiloši pa njemi je že davno brezje zaraslo. Je pa pouleg iže sako leto dao zorati eno njivico, in na nej si je za sebej pa za živino prpouvo kromper pa burgolo pa kaj malo zrnja; za par kokouši pa dve svinji, za šterivi je pred božičon sigdar lepo masarijo napravo, se je že trbelo pobrigati.

Tak so Števani dnejni ta šli: tou leto je bilou glino lajnskome, pa zime takše, kak so ova leta bile. S svojin življenjon je bio zadovolen, in večkrat si je rad pravo:

»Jesti pa piti man, ležen pa stanen da mi je vola. Nišče me pri iži ne čemeri, s stvarjov pa že ta opravin. Niti krali nejde tak dobro kak meni.«

Eno falingo so lidje seeno pri njon najšli. Nišče je nej znao praviti, zakoj si je nej nikše ženske k iži prpelo kak se to ma čakati. Niti je nišče nej znao niti praviti, če je da spoj za kakšov pogledno. Včas ga je štoj kaj s ten draždjo. Števan ga je v takšoj priliki samo grdou pogledno, in hec, šteri bi s toga meo gratati, je brž v vodou spadno. Če glij je Števan bio maloga tejla, si je rajši sakši prlej premislo, kak bi oli dale na ogenj lejvo. Njegove kak lopate šürke in kak saje črne dlani, pa za takše malo tejlo vö močne roke so sakšome znale dopovedati, šteri je kaj pameti mejo, ka je boukše prlej nazaj potegniti, kak bi Števanov čemer na svekloščo pogledno.

Leto je pa okouli prišlo in po par dnevaj preci mrzloga pa mokroga vremena je vročina začnila znouva fejst prpejkati. Lidje so že z žetvov proti konci šli in čas za njive prašiti je pa bio tü. Kak najprle se je bilou potrebno pobrigati, ka de delo včinjeno prlej kak bi pa süjšava sakšo kaplo z zemle vö potegnili in bi se za plügon samo velke grüde vö obračale. Pa ka bi živijna nej v toj vročini telko trpejla, da bi v razpoukano, kak kamen trdo zemlo črtalo svojo črto vleklo.

Zdaj je Števan pa najbolje iskani človek v vejsi bio. Njegov kovački klapač se je skoron sakši popoudnevi po več vör po vejsi čüjo, zatou ka so lidje zdaj na gosti svoja žejlaza k njemi na klepanje nosili. Števan je tou dobrovolno se gor sprejo in na drügi den je ostrica na lemežaj znouva žuto zemlo veselo rejzala.

V kovačiji njemi je bilou najlepše. Stala je prek dvorišča, malo za sebej, pod enin velkin orejon. Že njegov dedek, šteri ga je v kovačko meštirijo spelavo, je znao praviti, ka je tü že več kolen nazaj stala. Če glij je bila s skučene zemle bogve da že vküp zbita, je za Števana več valala, kak če bi njemi štoj velki grad ponüjo. Z žutoga blata napravlene stene so samo ene šürke dveri mele, skoz štere se je v kovačnico s prostranoga trnaca stoupilo, pa malo okno s kustin železnin križon je vö s stejne glejdalo. Plafona je kovačnica nej mejla, tak ka je din mejo čas iskati, skoz štero lüknjo v streji de si pout isko, da se je vogelje v pejči razžarilo. S trama, šteri se je po sredini nad glavov prek vlejko, je s cvekov kovačka šker doj vijsala, pa podkouvi in ešče kakše železje je bilo tan gor djano. Na srejudi kovačnice je stao velki pen, na njon pa kovačko nakvalo, okouli šteroga je bilo nametano več klapačov pa klešč. Pri zidanoj pejči je s trama doj gledo stari zakrpani mej, ali so njegove fude, da njemi je štoj na taco dobro stapo, sigdar zadosta lüfta na ogenj fudale. Vogelje, za šteroga bi si človik mislo, ka je v njon ogenj doj vgasno, da je mej nej sape od sebej davo, se je te zaiskrilo tak fejst, ka je ogenj nej samo na žuto zažaro, leke je bejlo vročino od sebe fudo. Te je Števan železo brez kakše koli nevoule zažaro pa ga na nakvalo z dugimi kleščami postavio. Klapač njemi je v rokaj

veselo popejvo in nej je bilou kleparije, ka je ne bi znao dobro napraviti. Ešče je samo v vodej, štera je pouleg penja pod nakvalon v železnoj vejdiri stala, vrouče železo skalo, in s ten je bilou eno delo včinjeno. Zadovolno je potegno z rokav prek čela in stoupo na prag. Malo se je zgledno naokouli, te si je pa na trnaci k malome stoli seo, ge je sigdar kliton v pintnon glaži bio krejdi, in si je malo do drüjga dela zmes počino.

Se bi v mejri čas ta šou, če njemi ne bi nevoule delo njegov mej.

»Toga vraga mi nišče nešče goniti, jaz pa moren železo segrejvati pa ešče vcuj mej goniti. Tou se naednok nemren delati,« se je meo son s sebov čemeriti. Zato je da koli kakše dejte pouzvo, leke deca so se njemi največkrat skrili, zato ka se njin je nej dalo v zakajenoj kovačnici, v šteroj bi njin doj po hrbti od vročine pa od mantre čren švic teko, za nikaj mantrati.

Ednoga popoudneva, bole je že prouti večeri vleklo, pa se njemi je velka sreča skazala. Kovanje ga je že dobro zmantralo, zato ka je cejli den sunce vinej tak prpejkalo kak da bi ščelo doj zgoreti, v kovačnici je pa od vroučoga železja ešče telko bole vrouče šlo, delo se je pa nej pa nej moglo skončati. Sploj je nej čüjo, da njemi je Rozika žejlaza na prag doj djala. Nika se njemi je tak vidlo, ka je v kovačnici bole kmično gratalo, zato je s klapačon ešče ednok po nakvali scingo, te ga je pa med drüge vrgo. S črnov rokouv je prek čela potegno, pa kak je njegova navada sigdar bilja, da je kaj ovakšoga melo biti, je oubo ednok na glavi okouli zavrto, ka njemi je na glavi zaplesala kak kakša frajlica, in si zgučo:

»Nej ka bi se začnilo oblačiti!?«

Šült na oubi si je malo s prston gor popravo, ka bi bole vido, zakoj je zdaj na ednok v njegovoj meštiji kmično gratalo, pa je zagledno Roziko. Črne razpüščene vlase je mejla ta nazaj popravlene, rouzano bluzico pa so napinjale močne prsi. Tan na pragi je stala, bousa, in zvinešnja svetloubu njej je skoz tenka oblačila razkrivala lepo tejlo. Najbrž je tüdi ona opazila, kak jo Števan pogledüvle, zato se je malo prestopila in v smeji pravila:

»Ha, Števan, tak friško nede dežja. Nejbo je od sunca belo kak srebro. Niti ene megle nindri nega. Mejsec glyj gor berej, pa moja bodeča rouža na trnaci pod tramon je ščista odprejta. Tak kaže, ka ešče dugo dežja nede. Zato san ti pa žejlaza prnesla, ka bi mi je ešče gnes sklepo, če boš tak dobre volej. Zarana bi rada šla za Zazdo prašit njivo, ka sunce inači se vlagu z zemle vö potegne.«

Števan, razkoračen za nakvalon, je stao kak pen. Najprle je ščeo s čemerami delo doj povedati, te pa je, kak da bi njemi nika pamet obrnilo, pravo:

»A, Rozika, ti si. Niti san te nej čüjo, da si na prag stoupila. Na ednok je nika kmično gratalo, pa san mislo, kak je kakši oblak na sunce gor prišo. Pa včasi vgojčno žejlaza nücaš?«

Rozika je stoupila malo bliže in ga tak proseče v oči poglednila, ka je Števani se krv v vüja stoupila. Mravle, štere so njemi začnile po hrbti laziti, so ga napravile ešče bole nerodnoga. Nikak je nej mogo razmiti, ka se z njin zdaj naednok godi. Ščeo je nika povedati, ali se njemi je rejč v guti stavila kak kroupen žganik. Z nevoule ga je rejšila Rozika:

»Števan, če mi tou delo zdaj včiniš, ti cejlo življenje toga ne pozabin.«

Že dostokrat je z ženskami gučo pa njin je kakše delo delo, ali ga je tou nej nikdar s capaša spravilo: pravzaprav njemi je bilo seeno, če se je pogučavo z moškami ali z ženskami. Zdaj na ednok je pa vse inači gratalo.

» ... ti cejlo življenje toga ne pozabin,« njemi je šumelo v glavi. Nikdar je ešče nikoga nej tak milo čujo gučati; kak da bi njemi štoj svekle rožice pred očami trouso, glas bi pa valovio kak zrelo žito, štero večerni piš se pa ta nagiba. Začüto je, ka se seeno more nikak vküp pobrati, zatou je zadjeklou:

»Rozika, če ... rejsan ščeš vgojno v oranje iti, te ... te ti pa moren lemeže zdaj sklepati. Samo. .... samo če mi boš mej gonila!?«

Komaj se je čüjo, ka je gučo. San sebi se je nej mogo načüjditi, kak njemi je gratalo, ka je tou tak fajn vö spelo. Na ton se je veselo oglasila Rozika:

»Znaš, Števan dragi, ka mo ti ga gonila. Kak koli dugo ščeš, mo ti ga gonila. Ti samo klepli.«

Smej, s šterin je se tou doj pravila, je Števana pa malo nej doj v vrgo. Ali se je znouva vküp pobro in zdaj že z bole mernin glason nazaj pravo:

»Dobro, Rozika! Pa začniva! Ti samo goni!«

Vogelje je v peči zažarilo in že je bejli plamen na železo seko. Števan je z dugimi kleščami žrdjavo železo na nakvali kovou, pa ga zmes najzaj v ogenj dejvo. Rozika je pa gonila in gonila. Števani je nikak nej vujšlo, kak njej je sako pout, da je nogo zdignila, djanka više kolena stoupila, in če duže je gonila, je djanka sigdar više bilja. Števan je kovou in zmes pogledüvo proti Riziki: bejle bedrej so migale, močne prsi pa valovijle in valovijle.

»Tak! Zdaj sva pa sklepala,« je s trpetastin glason oznano Števan.

»Tou ti nikdar ne pozabin, Števan. Ka si mi tou tak friško napravo. Kelko san ti pa dužna?«

»A, püsti tou, Rozika! Nika si mi nej dužna. Rad san ti tou napravo,« jo je zdaj pogledno v oči.

»Če je pa tak, te pa ...« ga je zdaj zgrabila okouli pojasa in se stisnila k njemi. Tüdi Števani je tejlo strepetalo in v kovačnici se je ešče čülo samo prasketanje ognja, šteri je začno znouva doj mejrati, in s kouta radostni zdihlaji.

Števanov mej so od tistoga popoudneva dostakrat kuste bedrej gonile in je s ten več nej meo nevoule. Lidje, šteri so brž gor prišli, kelko je kaj v kovačnici vöra, so se najprle malo posmejavali, te njin je pa tou čisto domanje gratalo. Da koli so si znali praviti:

»Rozika je močna pa mlada, njenoga Ferkoja je pa že reoma sčista vküp potegnila. Števani pa, kak sakšome moškome, ženska itak vcuj sliši. Če ne bi bilo Rozike, tak ne bi nikdar ženske doubu. Glavno je, ka nan on dobro žejlaza za oranje sklepa.«

Zemla

»Tou leto je ešče nikšega sunca nej bilo. Kak je fajn, ka je bar zdaj malo toplej. Najbrž de bole süšna jesen, ka je nikšoga pravoga leta do zdaj nej bilo. Ešče malo, pa de že trbelo iti. Ja, šoula. Zdaj de ešče žmetnej, kak je bilo lani. Tak bar pravijo moji pajdaši. Oni se glij ne fčijo kak trbej, zato ka majo se bole po vouli, pa njin je zato se žmetno. Pa je nej glij tak, kak pravijo. Samo se je potrebno dobro fcuj zejti, pa se ide,« si je pomali mrnjavo Pištek in si s prston glado mejke kosmine, štere so njemi že fajn poganjale pod noson.

Kratek čas, da se je leko tak kak zdaj prepüsto senjan, je meo najrajši. Te je ponavadi mislo na lepo Jasmino, njegovo sošolko. Bila je najbrž z bogate iže, zato ka je sigdar se mejla za

vole. V šouli njej je nej glij bogzna šlo, je pa bila lepa, dišeča, oblečena kak lectarska figica. Rad njej je se pomagó in komaj je čako, da de ga prosila, ka de leko od njega prepisala kakšo nalogo. Te se je nagnó bliže k njej. Dišeči, gladko počesani dugi rjavi vlasje so ga včasih poboužali po licaj, in drget je večkrat opazila tüdi Jasmina. Te ga je samo poglednila, se zasmijala in friško dale doj pisala z njegove naloge. Večkrat njemi je dala kakši cukér ali pa čokoladico, in te je mejla navado praviti:

»Štefan, ti si tako dober fant. Škoda je zate, da si od tam ... tako daleč doma.«

Na stubi odrezane oslice se je obrno in smej njemi je vleko lampe narazno, zato ka je ešče samo par dni bilou do časa, ka de jo vido.

»Komaj čakán. Najbrž je zdaj ešče lepša kak je bila te da smo vküp proti alomaši šli, poleg šteroga je bila doma, in nesli sakši svoje žmetno priškrabano spričevalo domou pokazati in podpisati starišón,« si je dale zgučavo, da se je spomino kak so zadnjo vöro drügoga letnika gimnazije, da je že profesorca vö odišla, s kelejčín trakon doj zakelili dveri njigovega razreda.

»Jasmina si je tou zmislila, mi smo pa komaj čakali, ka smo leko tak napravili, kak je povedala. Te ja bilo domou po pouti smeja! Ja, v toj šoli je rejasan fajn, če glij trbej dosta pri knjigaj sedeti pa brodití. Mogouče de mi pa da lepše, nej kak je zdaj mojima starišoma, šteriva od noči do noči delata na zemlej ali pa v štali pa flevi,« je ešče dalo sanjarivo Pištek.

Najbrž bi se tan vrkaj na slami dale tak premetavo, če ga ne bi zmouto nepogrešlivi šum njuve kravje vprege. Šeka in Cifra sta z glavama nizko kumajoče pomali vlekli gor po njuvoj cesti za jaren prikapčene koula, dobro naložene z mladín kukorščón, šteroga je Janoš, njegov oča, na njivi vö zrezó za večerno polaganje.

»Oha,« si je zgučo Janoš, da se je voz prpelo na sredi dvorišča in so se koula tan stavila.

»Treza, odi ka kravi vö preževa,« je skričo tan ta proti iži, da je s kou doj skočo.

»Mati je nej doma. Malo friški pécov je nesla boteri. Oča, jaz ti kravi pridržín, ti njivi pa v štalo odpelaj pa priveži. Malo ešče sen v jasli namečen ... te friške kukorce. Ka de več mleka,« se je vö od kükla oglasó Pištek.

»Dobro, dobro, Pišta, če je leko paseš, te ti tou sploj nede žmetno. Da mi kaj pomoreš, mi je ležej. Ali za par dni boš mogo v šoulo. Te ti več nika nemo püsto doma delati. Samo se dale tak dobro fčij kak si se do zdaj, ka de ti leko ednouk boukše kak je zdaj meni. Gledaj, sigdar san zamazani, po štali smrdín, delan od noči do noči, pa ka man? Nika! Samo telko, ka nan sakšo skourico krüja ne zemejo. Tak mi mali kmetovje ta životarimo. Ešče dve leti srečno skoz spravi, pa de ti že leko boukše. Ali se boš dale včijo, ali boš si pa mogouče v kakšoj pisarni san ležejši krüj slüžo. In ne boš po štali smrdo, leke boš v čistón živo. Zato, ka eti na kmetaj nega krüja,« se je stavo Janoš.

Pištek je zdaj oprvin vpamet zeo, ka so se oči v očaj pokazale skuze.

»Moj oča je rejsan düša. Od dela je že se vküp odišo. Pa nej je ešče dosta star, ali se njemi pozna, ka ga je delo fejest doj potrló. Tüdi san san kriv, ka san njemi v tej počitnicaj nej več pomago. Mati pa je večkrat nej doma. Dosta po vejsi odi. Največkrat k tomi Petivi. Tou ka je v Nenčiji eno par let bio, je zavolo toga nej več vrejden kak drügi v vejsi. Ešče eno par ji je z vejsi tüdi po Avstriji pa v Nenčiji, pa so si že se felej spravili, te Peti pa samo gospouda špila. Vej njemi pa mi se napravimo, pa nan niti dobre jüžine ne ponidi. Bog zna, zakoj je že domou prišo, če njemi je tan tak dobro bilou. Najbrž ma pod pazdnjami žüo, takše pa v Nenčiji ne nücajo,« si je brodo, da je čako, ka oča ešče Cifro v štalo odžene.

»Tak. Zdaj pa ešče ti, gizdava Cifra, ka si se mi po pouti telko stepala,« se je Janoš nasmejo svojemi sini. »Telko se je cukala za travof skre jarka, da smo domou z njive šli, ka san jo furt mogo z bičon ščukati po hrbti. Pišta, zdaj kravan pa biki v jasli namečeva, te va pa šla nikaj jest. Slede bi pa fajn bilo dobro začniti kromper vö kopati, zatou ka je nat že ščista ta povegnila. Pa de mogouče ešče slabo vremen. Dokeč si tij doma, de nama z materjov ležej. V par dnevja bi mogli skončati, če Boug da,« si je zgučavo Janoš, da je Cifro za vajat v štaló vlejko.

Na sto na trnaci sta si nadevala krüj, šunko pa lük, Janoš je pa ešče z zamanice prneso glaž rozane nalevance.

»Tak! Zdaj pa jejva. Mogouče ešče Treza pride, pa mo te šli,« je bole zamišleno pravo Janoš in si vrezó falat črnoga, že na enon kraji malo plesnivoga krüja.

»Čakaj, oča. Jaz nama prnesen friške perece. Ešče morejo topli biti, ka jih je mama ne dugo nazaj vö s peči zejla,« je ščeó razveseliti očó Pišteck.

»Ti sebi vreži, za menej de pa tej ešče dober.«

»Nej, oča! Ti boš tüdi friške perece djo. Zaslüžiš si je, vej pa pri iži skoron se žmetno ti ta včiniš. Če jih je mama leko boteri fčasi nesla, pa nan nika nikdar ne pomore ali kaj da, če glij guči, kelko je v Nenčiji zaslüžo, te tebi frišek krüj stokrat bole ide,« je Pišteck skočo proti špajzi, ge so se na škrinji pod pogrñjenin zgrebnin prton ladili lepi obroči perecov. Ščeó je zeti falat, od šteroga, kak je mislo, je mama odrejzala za botro, ali so pod prton bili samo štirje cejli.

»Tak, mama je cejli perec k botri odnesla,« je čemerno pomislo, v künji zeo nož in nouvi perec na dvoje vrezó.

»Oča, zdaj pa mava friškoga. Nouvoga san načno, zato ka je mama celoga k botri odnesla,« je glasno na sto postavó pou pereca, ali je v tiston vö s kükla stoupila Treza.

»Boter ščejo gnes knoper vö spraviti, pa san njin ga nesla, za delavce. Pa ešče nika staroga krüja tüdi mamó ... za nas,« je razložila Treza.

»Što de pa te botri pomagó,« je bil radoveden Pišteck.

»Nemajó dosta, tak ka se eden popoudnevi leko domou spravi. Mi njemi pomoremo, tak ka drügi sploj ton nej trbej. Friško si malo pojejta, pa idemo. Jaz tačas motike pa košare na koula vržen.«

»Mama, mi mamó svoj knoper kopati. Naj njemi zdaj štoj drügi kaj pomore. Samo ka nikoga nede doubó. Pa ka smo mi tomi Petivi sploj dužni? Pa kakši boter je on nan? Moj boter pa botra sta v drügoj vejsi. Komi je on sploj boter pri našoj iži,« je gor skočo Pišteck.

Treza se je v hipi stavila, vrgla navzkriž roke in nazaj zakričala:

»Ja, Pišteck, kak paj zdaj tou gučiš. Takše san te jaz ešče nej čüla gučati. Boter sami živejo, pa njin je potrebno kaj pomoči. Zdaj popoudnevi tou včnimo, vütro pa leko našoga začnemo. Stari, ka njemi nika ne praviš,« se je besno obrnoula proti mouži.

»Treza, če si obečala, te naj bou,« je po tjúma pravo Janoš. Vrezó si je falat plesnivoga krüja in odišo vpregat krave. Pišteck je jesti pospravo in na Petivinoj njivi je tisti popoudnevi kronper bio vö skopani.

»No, pa je bilo friško gotovo,« si je zgučo Peti, da njemi je Treza vrejzala velki falat pereca. Stoječki so sij sakši svoj falat pereca pojeli, te je pa boter pravo:

»Janoš, zdaj pa leko po krave ideš, mi pa tačas s košarami kronper na koula znosimo. V zamanico ga sledi spravimo, da doma v štali vred zemeš,« se je Petivi smijalo, da je pogno ešče zadnjo kupico nalevance.

Pišteka je čemer malo nej razneso. Najrajši bi se v Petiva tak zakado, ka bi se nej več nikdar gor poubro. Pogledno je proti materi in v tiston hipi se njemi je oča tak zasmilo, ka si je zgučo:

»Mama, jaz več v šoulo nemo šou.«

Treza pa Peti sta ga na velko poglednila, Peti si je pa zgučo:

»Nej? Ka, si mogouče bukno?«

»Nej san, ali vas tou nika ne briga!«

»Pištek, ja kak pa tou tij prouti našome boteri gučiš?«

»Peti je nej moj boter. On nas samo skorišča« je zakričo in začno bejžati proti doumi.

Že kesno je bilou, ka sta Janoš in Treza v trdoj kmici kravi v štalo zaperala. Pištek je že v posteli bio, prek glave pokriti. Se je gorelo v njon, v takši nevolaj je bio. Se njemi je po glavi ojdjo. Če nede v šolo šou, nede več nikdar Jasmine vido, očo pa delo do kraja buje. Nikak se njemi je tüdi nej vidlo, ka mati telko okouli toga Petiva skače. Če de v šoulo dale odo, grünt propadne. Zemla zaraste, ka je več nišče nede meo delati. In što de očo na stara leta obravnavo.

»Za mater me ne briga. Ona se že znajde. Nej je tak postarana, kak oča,« je ešče pomislo, da je v velko ižo stoupo Janoš. Po tjuma je cote s sebeb vrgo in se spravlo v postelo. Te je Pištek blazino s sebeb potegno in po tjuma pravo:

»Oča, jaz ešče ne spin. Za tebej me skrbi. Te Peti mi je že se prek prišo, znaš. Kaj njemi povej, vej smo njemi pa nika nej dužni. Pa tüdi mami bi nej trbelo sakši den ton visati.«

»Oh, Pištek, ti si rejsan drago dejte, če glij si že velki zraso. Naj te za mene ne skrbi. Jaz tej par lejt, kelko mi je ešče ostalo na ton svejti ta škrabati, nikak že ta spravin, ti pa maš ešče pred sebov celo življenje. Želen, ka de ti boukše šlo kak meni. V šoulo pa moreš iti, tou te lepo prosin. Zavolo monej! Pa zavolo sebe najbolje. Zdaj pa merno spiva, ka je vütro naš knoper na vrsti.«

Ešče samo par dni je bilo do šole, Pištek se je pa ešče itak nej odločo, kak de z njin. Zadnji knoper so lepou vö spravili, na večer so ga pa ešče v zamanico znosili. Da so delo skončali, ka bi se malo mujli pa šli spat, se je vö s kükla pokazo Peti:

»Ste kaj nakopali? Janoš, njive moreš bole gnojiti, pa van več zraste!«

»Za nas de zadosta, Peti. Pa ti ešče tou poven: ka tebej briga, kelko knopera smo mi nakopali. Mi idemo spat, ti pa, ka nika ne delaš, se leko vnoči okoli po vejsi vlačiš,« je malo nej razneslo Pišteka. Friško je skočo s koul, švigno mimo Petiva in pravo:

»Oča, potegniva kola v senbo. Mogoče de vütro dež, pa do mokre!«

Oča je, kak da bi se njemi več nej leta poznala, zgrabou za garice na koulaj in da sta začnila tiskati, se je od nadza oglaso Peti:

»Ti šmrklaš, ti! Ti boš meni tak grdo gučo. Ti ne veš, kak se posvejti drek tori. Vej ti jaz že pokažen!«

Zagno se je proti Pišteki, šteri je za oje držo pa vlejko koula, ali da je Pištek vpamet zeo, ka Peti leti se penavi proti njemi, je oje zdigno in Peti je prek nji spadno. Malo se je stepo, te se je pa gor poubro in se znova šče zagnati proti Pišteki, ali je v tiston Janoš Petiva potegno za goler nazaj, ga obrno k sebi in skričo v njega:

»Če se ga samo dotekneš, ti orasa v te smrdeči blek potisnen, ti svinja manjasta!«

Si so obstali kak soje, štere globoko za nouvi plot v zemlo zakopajo. Peti je komaj zdaj začno razmiti, ka se njemi je zgoudilo, zato je zgrabo za kolapoš, šteri je pri potači ležo, ga od kolerna vdaro pa se poubro z dvorišča. Te se oglasila Treza:

»Pištek, Pištek! Ka si pa tou napravo! Tou si se ti kriv, Janoš! Ka mo pa zdaj?«

»Müva nika, Treza. Lek ka de zdaj s tebov,« se je z močnin glason postavo pred njo Janoš.
»Od zdaj naprej de tak: če te ešče da vidin, ka boš k tome somari letejla, ti taco z latov prek vdarin.«

Treza je samo stala, srepeče gledala v moža in je nej mogla vörvati, kak se je Janoš obrno. Poglednila je proti sini, on pa je še cuj pravo:

»Ja, mati! Oča ma prav. Tüdi jaz ti toga več nemo dopüsto. Preveč je sega bilou, mati. Menej je sran zaradi tebe. Ali me zdaj oba dobro polüšajta. Tou, ka se je zdaj zgoudilo, se je moglo prle ali sledi zgoditi, ali mi je pomagalo, ka san se zlejka odločo: jaz iden dale v šoulo. Oča ma prav; z grünta se več ne da živeti. Bole delaš, vekši srmak si. Oča de ešče kaj delo, kelko de mogo, te pa naj njive pomali v grmovje in trnje vdarijo. Pa je te naj majo, tej gospodje. Trüdo mo se, ka se vö navčin. Ka de mi ležej, kak oča pravi. Pa kaj vama prnesen, da vaja priden gledat.«

Kak da bi se svet v Pišteki spremeno, tak globo si je oddehno, da je tou obrazložo. V sebi je začüto neznano moč. Pogledno je očo in on njemi je nazaj pravo:

»Pištek, gnes je pa najlepši den v mojen življenji. Tak napravi kak praviš. Pa naj ti Boug pomaga!«

Tak je bilou odločeno in si so v sebi razmili, ka de ešče ena gazdija v kratkon časi pa doj prišla.

Pištek je šoulo končo in doubu lepo slüžbo. Na Jasmino je mogo friško pozabiti, zatou ka jo je po tiston, da je buknila, zeo svet in za njo se je glas zgübo. Janoš je ešče eno par let delo, te se je pa odločo, ka živino oda. S Trezov, štera je ešče na skrivoma itak tü pa ton k Petivi skoučila, sta mali ograček delala in par svinj krmila, da se je pa Pištek kaj doma oglaso, te njrmi je pa srce sigdar na mesto stoupilo.

Ali življenje sigdar tüdi kaj slaboga prnese. Eno zimo, da je takši led bio, ka ne bi niti pes od iže šou, se je Trejzi za küklon, da je od Petiva domou šla, poškalilo in strla si je kučet. Dugo je bila v bolnici in več se je nikdar nej brez bota mogla na noge postaviti. Komaj je kaj po iži se pa ta ojdla. Nej dugo za tistin, proti sprtoletji, je mrou Peti. Pravili so, ka je zmrzno ali pa je od gladi mrou, ali je tou nej brigalo nej Janoša in nej Pištija, zato ka sta od toga rajnč nej ščela nika niti čüti ali bi pa koga kaj o ton pitala. Zbetežo je tüdi Janoš in je v bolnici mrou. Trejza njemi je nej mogla na sprevod, je pa pri grobi stala cejla Pištekova držina. Da so na škrinjo začnile leteti prve grüde zemle in je z groba bovnjalo kak da bi düša po oblakaj kukla, se je Pištek zgledno okouli po vejsi in se nagno k starejšome sini:

»Vidiš, Tomaž, tū san jaz gor raso. Te so bile njive zorane. In je rasla pšenica, pa knoper smo kopali. Zdaj pa raste grmovje pa trnje. To je cena. Se trbej plačati. Nika je nej za šenki.«